

UVEDBA DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE NA OBRAZEC UPN

1. UNIVERZALNI PLAČILNI NALOG

UVEDBA OBRAZCA UPN

S 1. novembrom 2010 smo v Sloveniji uvedli plačevanje z obrazcem UPN (Univerzalni Plačilni Nalog) kot ga poznamo danes. Razlogi, ki so banke vodili v ta zahteven projekt, so bili vključitev Slovenije v enotno območje plačil SEPA in želja bank, da ob ukinitvi Zbirnega Centra, prek katerega so se procesirale posebne položnice, ponudijo slovenskim deležnikom poenostavitev plačevanja in racionalizacijo stroškov.

POSEBNOST SLOVENSKEGA PROSTORA

Za slovenski prostor je značilno množično plačevanje življenjskih stroškov z gotovino na podlagi obrazca UPN (nekaj posebnih položnic), ki jih izdajajo ponudniki storitev. To je bil razlog, da smo banke v okviru projekta SEPA zagotovile ohranitev naše posebnosti pri plačevanju tovrstnih stroškov.

PREDNOSTI OBRAZCA UPN

Izdajateljem obrazcev in plačnikom je nov proces plačevanja prinesel nekaj novosti brez dodatnih stroškovnih obremenitev.

Večji trgovci so izkoristili prednost, ki jo Izjava 1781/2006 (s podpisom izjave izdajatelj obrazca UPN potrjuje, da bo na podlagi podatka v polju OCR identificiral dolžnika) prinesla v naš prostor in vzpostavili plačilna mesta v svojih široko razvejanih prodajnih mrežah. Tako so banke, kot klasične ponudnice plačilnih storitev, dobile konkurente v trgovcih, kar je povzročilo nižanje cen za opravljene storitve. Največjo neposredno korist od novega razmerja na trgu imajo tako potrošniki.

SLABOSTI VRSTICE OCR

Zaradi avtomatizacije obdelave podatkov je (tako kot nekoč na posebni položnici) na UPN obrazcih ohranjen zapis OCR.

Obstoječi sistem procesiranja na podlagi OCR vrstice ima predvsem sledeče slabosti:

- Zapis podatkov v vrstici OCR je omejen. Vrstica OCR vsebuje podatke o referenci, računu prejemnika, znesku plačila, oznaki banke in dvomestno konstanto z vrednostjo 56.
- Za pravilno procesiranje transakcij ne zadostuje le odčitavanje vrstice OCR na obrazcu UPN. Potreben je ročen poseg na vplačilnih mestih. Transakcije je treba dopolniti s kodo namena in s podatki o plačniku/dolžniku, če izdajatelj ni podpisal Izjave.
- Pri zapisovanju podatkov v vrstici OCR so bile v praksi zaznane tudi tehnične nepravilnosti kot so nepravilna pozicija vrstice ali nepravilna pisava zapisa OCR, kar otežuje avtomatsko odčitavanje vrstice OCR.

Vse navedene slabosti bi lahko odpravili z uvedbo dvodimenzionalne črtne kode.

2. DVODIMENZIONALNA ČRTNA KODA

UVEDBA DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE

Dvodimenzionalna črna koda zagotavlja pravilno in hitrejše procesiranje transakcij brez ročnih posegov, ker lahko vsebuje vse podatke iz obrazca.

Zapis dvodimenzionalne črtne kode lahko vsebuje tudi vse slovenske SI reference ali evropsko referenco RF, ki je v skladu z dokumentom Pravila za oblikovanje in uporabo standardiziranih referenc pri opravljanju plačilnih storitev.

Uvedba dvodimenzionalne črtne kode odpravlja tehnične nepravilnosti pri zapisovanju podatkov vrstice OCR, s katerimi se zdaj srečujejo izdajatelji in vplačilna mesta.

Zaradi lažjega zajema vseh podatkov obrazec UPN z dvodimenzionalno črtno kodo prinaša še večjo konkurenčnost med vplačilnimi mesti.

UPORABNOST DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE

Zaradi možnosti prikaza vseh podatkov, ki so pomembni za izvedbo transakcije, lahko podjetja uporabljajo dvodimenzionalno črtno kodo tudi na fakturah, ki jih izdajajo svojim partnerjem in ne le na obrazcih UPN. V tem primeru niso vezani na uporabo reference (model SI12).

POTREBNE AKTIVNOSTI ZA UVEDBO DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE

Predpogoj za ustrezno načrtovanje uvedbe dvodimenzionalne črtne kode je izdelava natančne tehnične analize.

Uvedba dvodimenzionalne črtne kode bo na strani ponudnikov plačilnih storitev in procesorja zahtevala prilagoditev programske in strojne opreme na plačilnih mestih, bankomatih in v zalednih aplikacijah.

Uvedba dvodimenzionalne črtne kode bo na strani izdajateljev UPN zahtevala ustrezno prilagoditev, ki bo omogočala tiskanje dvodimenzionalne črtne kode in plačevanje na plačilnih mestih izdajateljev.

OPIS DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE

Črtne kode so uveljavljen sistem za identifikacijo in so v uporabi že dalj časa. Uporabljen je binarni princip kodiranja glede na število in položaj tankih/debelih črtic. V splošni uporabi in v praksi nekaterih sosednjih držav se v ta namen uporabljajo predvsem QR koda in PDF417 koda.

QR koda:

QR koda je matrična oziroma dvodimenzionalna (2D) črna koda, ki omogoča branje velike količine podatkov z optičnimi čitalci.

Na spletu je na voljo tudi večje število brezplačnih generatorjev QR kode (QR code generator), ki omogočajo, da si uporabniki sami izdelajo svojo QR kodo.

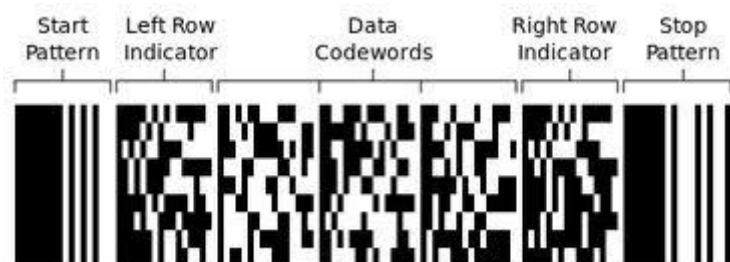
Primeri QR kode

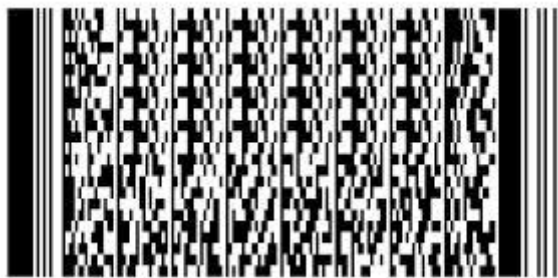

PDF417 koda:

Dvodimenzionalna bar koda PDF417, za razliko od enodimenzionalne črne kode, omogoča zapis velike količine podatkov, tudi do 1108 bytov. S kvalitetnimi tiskalniki lahko dosegamo gostoto zapisa tudi do 200 znakov na cm², zato se uporablja predvsem za zapis velikih količin podatkov. Uporaba in kreiranje kode je ravno tako brezplačno.

Primeri PDF417 kode:

PREDNOSTI DVODIMENZIONALNE ČRTNE KODE ZA IZDAJATELJE, PONUDNIKE PLAČILNIH STORITEV IN PLAČNIKE

Prednosti uvedbe dvodimenzionalne črtne kode za izdajatelja:

- Uvedba dvodimenzionalne črtne kode je nezahtevna s tehnološkega vidika,
- Avtomatski zajem vseh podatkov iz UPN obrazca,
- Dvodimenzionalna črtna koda vsebuje vse podatke iz obrazca UPN in s tem omogoča popolne podatke tudi o dolžniku,
- V prometnih postavkah izpiska bodo zajeti vsi podatki iz obrazca UPN,
- Zmanjšana možnost napak pri vnosu podatkov na plačilnih mestih,
- Možnost uporabe črtne kode tudi na izdanem računu.

Prednosti uvedbe dvodimenzionalne črtne kode za banke (ponudnike plačilnih storitev) - plačilna mesta:

- Dvodimenzionalna črtna koda vsebuje vse podatke iz obrazca UPN in s tem omogoča popolne podatke o dolžniku,
- Hitrejši in avtomatski zajem vseh podatkov iz obrazca v zaledne aplikacije,
- Zmanjšana možnost napak pri vnosu podatkov na plačilnih mestih.

Prednosti uvedbe dvodimenzionalne črtne kode za plačnike:

- Omogoča sodobnejši način plačevanja (mobilna banka, bankomati, plačilni avtomati,...),
- Avtomatski zajem vseh podatkov iz obrazca na plačilnih mestih (ponudnikov ali izdajateljev),
- Zmanjšana možnost napak pri vnosu podatkov na plačilnih mestih in preko mobilne banke.

Dvodimenzionalno črtno kodo bi na novo različico obrazca UPN uvedli predvidoma v prvi polovici leta 2016 in bi bila namenjena le izdajateljem obrazca UPN. Nova različica obrazca UPN bi bila namenjena zgolj strojnemu izpolnjevanju.

3. VPRAŠANJA

Vprašanja za razpravo na 2. seji Nacionalnega sveta za plačila:

- Ali ste zainteresirani za uvedbo novega obrazca UPN, ki bi vseboval dvodimenzionalno črtno kodo?
- Ali ste pripravljeni na soudeležbo pri financiranju razvoja in uvedbe dvodimenzionalne črtne kode na UPN?
- Ali vam roki (točen rokovnik uvedbe bomo lahko naredili po končanih analizah v mesecu maju 2015) ustrezajo, glede na potrebne tehnične prilagoditve pri uvedbi dvodimenzionalne črtne kode:
 - odločitev bank (Sklep OPP na ZBS) za uvedbo novega obrazca UPN
ROK: januar 2015

- naročilo izdelave tehnične analize (v katerem bo predstavljena optimalna postavitev kode na UPN obrazcu in same oblikovne spremembe obrazca) uvedbe črtne kode na novem obrazcu UPN
ROK: **april 2015**
- pridobitev analize v kateri bodo predstavljene prilagoditve (procesiranja, poročil..) na bankomatu
ROK: **april 2015**
- oblikovanje končnega predloga, terminskega plana implementacije, oblikovanje finančnega vidika
ROK: **maj 2015**
- izdelava tehnične dokumentacije
ROK: **junij 2015**
- priprava novih Navodil za izpolnjevanje novega obrazca UPN
ROK: **november 2015**
- potrditev celotne dokumentacije Odboru za plačilni promet
ROK: **december 2015**
- implementacija sprememb in uvedba novega obrazca UPN
ROK: **v prvi polovici leta 2016**